

"Dołęga" - Herb Ulanowa

Założyciel miasta Ulanów - podczaszy ziemi przemyskiej - Stanisław de Ulina Magna Uliński pieczętował się herbem "Dołęga", który przedstawiał srebrną podkowę zwróconą otworem ku dołowi na błękitnym polu ze strzałą srebrną zwróconą grotem również ku dołowi, nad podkową w polu umieszczony był równoramienny kawaleryjski złoty krzyż.

Spróbujmy zatem na podstawie tego herbu i badań heraldycznych ustalić kim był, skąd pochodził założyciel miasta oraz jakie było znaczenie jego rodu w ówczesnym życiu politycznym Polski.

Aby tego dokonać trzeba rozszyfrować poszczególne elementy herbu oraz zapoznać się z zapiskami historycznymi na ten temat.

Na średniowieczny herb składały się następujące elementy w kolejności:

- tarcza,
- hełm,
- barwy,
- figura czyli godło,
- oznaki godności,
- klejnot,
- ordery,
- zewnętrzne oznaki herbu.

Tarcza - "była najbardziej widocznym miejscem w uzbrojeniu średniowiecznych rycerzy, dlatego też na umieszczenie godła najbardziej odpowiadała. Kształt tarczy uwarunkowany był tym jakimi posługiwano się w danym wieku. Tarcza herbu "Dołęga" to prostokąt z zaokrąglonymi dolnymi kątami.

Hełm - wskazywał że, posiadacz znaku heraldycznego był rycerzem. Kształt odpowiadał ówczesnie używanym hełmom. Z czasem w jego wyglądzie następowały zmiany w zależności od epoki. Najstarszy tzw. garnkowy, kubkowy później żabi pysk albo dziobowy lub prętowy. Barwy - dominowały w heraldyce poszczególnych państw, co było związane z barwami herbu państwowego. Dla Polski dominujące barwy to: czerwień i srebro, dla Francji natomiast błękit i złoto. Domniemywać należy że, ród heraldyczny "Dołęgów" wywodził się z Francji gdyż barwa tarczy to błękit a sama pisownia nazwiska - de Ulina Magna - świadczy o francuskim pochodzeniu rodu.

Figura heraldyczna czyli godło - figura wskazywała lub też uwidaczniała kim był posiadacz godła lub w jakiej formacji wojskowej służył.

Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zwierzęta jak: lwy, niedźwiedzie, orły itp. występowały w herbach władców (np. orzeł - król Polski, lew - władca Czech oraz Anglii, gryf-władcy księstw niemieckich). Elementy uzbrojenia widoczne na godłach w postaci tarczy, hełmu, pancerza wskazują na przynależność do wojskowych formacji obronnych. Natomiast w przypadku herbu "Dołęga" strzała, oraz podkowa wskazywała na przynależność do wojskowych formacji zaczepnych.

Oznaki godności - wskazuje je korona umieszczona na hełmie (tzw. korona rangowa).

W heraldyce polskiej widnieją trzy rodzaje koron, mianowicie:

królewska przedstawiająca koronę królewską zamkniętą z krzyżem, książęca przedstawiająca mitrę książęcą z krzyżem oraz koronę szlachecką o trzech fleuronach i dwóch perłach bez krzyża. Wizerunek korony szlacheckiej widnieje na hełmie w herbie "Dołęga". Wynika z tego, iż posiadacz tego herbu - Stanisław de Ulina Magna Uliński był z rodu szlacheckiego. Klejnot - umieszczony był zazwyczaj na koronie, nawiązywał często do legend herbowych lub rodowych. W herbie "Dołęga" w klejnocie widnieje czarne skrzydło przeszyte srebrną strzałą, co może wskazywać na myśliwską legendę tego rodu.

Ordery - były zewnętrznym dokumentem jakim posiadacz herbu został odznaczony. W przypadku Stanisława de Ulina Magna Ulińskiego był to złoty, kawalerski, równoramienny krzyż umieszczony w tarczy nad podkową. Umieszczanie odznaczeń nie było dziedziczne, mogli go jedynie umieszczać ci, którzy zostali nim odznaczeni. Order krzyża kawalerskiego musiał otrzymać sam Uliński. Nie znamy przypadku, w którym inni pieczętujący się herbem "Dołęga" używali takiego krzyża.

Zewnętrzne oznaki herbu - jest to ostatni z elementów charakterystycznych dla herbów średniowiecznych. Zalicza się do nich: tzw. labry, trzymacze, płaszcze i dewizy. Labry wykształciły się z chust, które służyły do okrycia hełmu podczas wypraw krzyżowych, przekształcone później w delikatne liście akantu w barwie metalu, jak w herbie "Dołęga". Trzymacze to różnego rodzaju zwierzęta zarówno po jednej jak i po obydwóch stronach tarczy herbowej, zaś płaszcze i dewizy to wszelkiego rodzaju inne ozdoby oznaczające piastowane godności świeckie i kościelne jak: płaszcze książęce, kapelusze kardynalskie, tiary biskupie czy atrybuty władzy np. miecz, topór itp.

Z powyższego wynika, że podczaszy ziemi przemyskiej Stanisław de Ulina Magna Uliński zajmował poczesne stanowisko w ówczesnym życiu politycznym Polski. Rycerz odznaczony złotym krzyżem kawalerskim, doceniany przez króla Zygmunta III - stąd przywilej założenia miasta - musiał w szczególnie sposób wpływać na ówczesną scenę polityczną Polski.

Na koniec naszych rozważań odnośnie herbu "Dołęga" warto zaznaczyć, że nie tylko założyciel miasta Ulanowa włączył się w historię Polski. Do rodu heraldycznego "Dołęgów" należeli też inni wybitni Polacy, mianowicie: Jan z Kretkowa (1450) kasztelan dobrzyński, Mikołaj Lasocki (obecny przy traktacie pokojowym między Karolem VII a Filipem Dobrym ks. Burgundzkim), Michał Lasocki (1451) podkomorzy dobrzyński.

Najstarszy z zachowanych wizerunków herbu "Dołęga" znajduje się w rękopisie "Summa Pisana" w plockim archiwum kapitulnym, przy zapisie z 1400 r.

Oprócz Ulińskich herbem "Dołęga" pieczętowały się następujące rodziny: Bartnickich, Cienkowskich, Dłużniewskich, Dołęgów, Dołęgowskich, Komornickich, Kossowskich, Kretowskich, Lasockich, Mostowskich, Mycielskich, Narzymbkich, Ossowskich, Sierakowskich, Srebowskich, Strzyńskich, Starożębskich, Szyszków, Zalewskich co świadczy o dużym rozczłonkowaniu tego rodu heraldycznego,

21 grudnia 1990 r. Rada Gminy i Miasta podjęła Uchwałę Nr X/54/90 w sprawie nadania Statutu Gminie i Miastu Ulanów, w którym to w §.3 nadany został gminie i miastu herb "Dołęga" w wizerunku i kształcie jakim posługiwał się założyciel miasta Stanisław de Ulina Magna Uliński.

Wizerunek herbu został umieszczony na budynku Urzędu Gminy i Miasta pod godłem państwowym oraz na pieczęciach Rady i Zarządu Gminy i Miasta.

Źródła:

1. *F.Piekosiński, Heraldyka polska..., str.43,412; W.Semkowioz, Pieczęć polska..., str.86-89*
2. *Z.Lasocki, Dołęga czy do Łęga? str.6 zał.2*